

ВІДГУК НА КНИГУ КОПОТУНА ІВАНА АФНАСІЙОВИЧА “КІБЕРНЕТИКА НА СЛУЖБІ АПК”

Автору цієї книги, Копотуну Івану Афанасійовичу, в 1974 році республіканське об'єднання "Укрсільгосптехніка", Полтавський обком компартії України і виконком обласної Ради депутатів трудящих доручили створити в Полтаві інформаційно-обчислювальний центр для обслуговування агропромислового комплексу області.

Центр розробляв проект і здійснював необхідні розрахунки щодо впровадження задач автоматизованої системи управління в усі галузі виробництва на селі – рослинництво, тваринництво, транспортне обслуговування, систему "Сільгосптехніка".

Таких задач було освоєно близько 500.

Керівництво області систематично проводило зі студії центру за допомогою засобів зв'язку виробничі наради.

Управління процесом збирання врожаю зернових культур і цукрових буряків за допомогою електронно-обчислювальних машин певною мірою сприяло поліпшенню організації робіт у сільськогосподарському виробництві і бухгал-

терського обліку в колгоспах і радгоспах.

Із питань впровадження проектів автоматизованої системи управління в Полтавській області відбувалися всесоюзні і республіканські семінари та наради з таких широкомасштабних проектів як "АСУ-"СЕЛЕКС", "АСУ-машпостач", "АСУ-диспетчерський зв'язок", "АСУ-транспорт" на перевезенні зерна і цукрових буряків" та ін.

Полтавський інформаційно-обчислювальний центр у числі двох (ще – Горьковський) був базовим у Радянському Союзі із впровадження в сільськогосподарське виробництво автоматизованої системи управління.

Спочатку ІОЦ, а потім і вся область, стали школою передового досвіду в державі. То був реальний і перспективний шлях удосконалення системи управління, підвищення якості управлінської праці в найбільш напружені періоди робіт на селі. За досвідом до Полтавського ІОЦ приїжджали делегації майже з усіх областей Союзу, із Сахаліну і навіть з далекої Куби.

Полтавський інформаційно-обчислювальний центр був занесений на Дошку пошани Всесоюзної виставки досягнень народного господарства СРСР, а його директор – І.А. Копотун – за особистий внесок у розвиток матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва області нагороджений знаком "Отличник Госкомсельхозтехники ССРСР".

Шлях до визнання був непростим і тернистим. Працюючи на різних посадах у господарських, партійних і радянських органах влади, я мав постійний зв'язок із колективом центру та його директором і можу з впевненістю сказати, що обласний інформаційно-обчислювальний центр агропромислового комплексу був великим резервом значного зростання ефективності сільськогосподарського виробництва. Шкода, що в незалежній Україні, через недолугі кучмівські реформи, що призвели до розвалу сільськогосподарського виробництва, обчислювальний центр нові його керівники не лише не зберегли, а й повністю зруйнували, а дороге унікальне обладнання просто знищили і розграбували.

Володимир АНДРІЄНКО,
заступник голови Полтавської обласної
державної адміністрації, академік Української
академії національного прогресу

КІБЕРНЕТИЧНА ЗІРКА

Копотун Іван Афанасійович – автор літературно-публіцистичної повісті "Кібернетика на службі АПК". За великим рахунком, він написав наукову літературно-публіцистичну монографію обсягом близько 500 сторінок. Книга включає чотири розділи.

Перший – "Інформаційно-обчислювальний центр і його створення" – охоплює перше десятиріччя існування центру, починаючи з 1973 року, і розповідає про його становлення і перші результати.

Другий розділ – "Полтавський філіал республіканського проектно-технологічного виробничого об'єднання "Укрсільгосптехсистема". В ньому йде мова про десятирічний етап розвитку підприємства, починаючи з 1984 року. Цей період характеризується як найбільш вдалий у розвитку ІОЦ, що мав кардинальний вплив на індустріалізацію агропромислового комплексу Полтавщини. Майже всі широкомасштабні проекти були впроваджені у агропромисловий комплекс у цей період:

АСУ – матеріально-технічне постачання;

Система диспетчерського зв'язку й управління виробництвом;

- АСУ-"СЕЛЕКС" (селекція, система, економіка);

- АСУ- "Бухоблік і економіка";

- АСУ- "Транспорт";

- Автоматизована система управління агропромисловим комплексом.

Третій розділ – "Техніко-економічний пошук" – висвітлює період впровадження широкоформатного техніко-економічного проекту повного госпрозрахунку, морального і матеріального стимулювання, автоматизованих систем управління сільськогосподарським виробництвом.

Четвертий розділ "В інформаційно-обчислювальний центр вхід із парадних дверей, ...в "Агроінфо" – з причілка" – охоплює десятирічний період поступового знищення полтавського гіганта кібернетичної науки.

У книзі знайшли своє відображення питання соціально-економічного розвитку підприємства, його кадрового потенціалу, етики й естетики. За 20-річний період функціонування ІОЦ у галузях АПК здійснювалося на ЕОМ і ПЕОМ близько 500 різних проектів, комплексів і окремих задач, у тому числі з:

рослинництва – 20;

тваринництва – 26;

транспорту – 57;

матеріально-технічного постачання – 155;

механізації і автоматизації виробництва – 52;

будівництва – 10.

За цей час програмістами центру розроблено і впроваджено близько п'яти тисяч різноманітних програмних засобів, їх складових і баз даних. Склалися програми з певною послідовністю і спрямованістю. Математичне забезпечення – одна з глав варіаційного обрахування – має кілька пунктів, найважливішими з яких є лінійне програмування, тобто відшкодування екстремумів лінійних функцій при обмежених заданих лінійними співвідношеннями. Складання програм розв'язання математичних й інформаційно-логічних задач на ЕОМ у сукупності в ІОЦ була прикладна математика або, простіше і зрозуміліше сказати, – прикладне програмування.

Хто міг розібратися в такому складному кібернетичному процесі, як програмування, в такому хитромудрому хаосі і переплетінні програм, як не висококваліфіковані спеціалісти, люди справжньої ерудиції й математичної культури. Звичайно, це люди, про яких автор розповідає з великою любов'ю, називаючи поіменно.

Кажуть, що кібернетика – наука суха. Раніше і я так думав. Та коли прочитав у книзі главу під назвою "Етика в інформаційно-обчислювальному центрі", де в одному із заголовків головна роль відводиться таким поняттям як романтика, лірика, любов і еротика очима кібернетика, я зрозумів, що багато речей ми, математики-кібернетики, просто не розуміли. Так, вважалося, що представники нашої професії – це люди серйозні, вдумливі і їм не до романтики, і тим більше – не до еротики. Та виявляється, що це не так. Людське життя таким, як воно є, знаходить своє відображення і в кібернетичі.

Я побував на багатьох підприємствах кібернетичного спрямування і знаю їх роботу не з розповідей. На жаль, не вдалося мені побувати на ІОЦ облагопрому в Полтаві, що по вулиці Шведській, 2. Бачив лише багатоповерховий комплекс приміщень із семи- і п'ятиповерхових корпусів. Вони вражають як за архітектурою, так і за зовнішнім виглядом взагалі. Не раз читав у засобах масової інформації розповіді про діяльність центру. Нині там розташовано понад сто різного типу приватних офісів. І от я познайоми-

вся з ІОЦ через книгу "Кібернетика на службі АПК". У ній гармонійно злились електроніка, зв'язок, математика, економіка, філософія, техніка і психологія. Те, що вдалося зробити директоріві центру, авторіві книги, – за 20 років створити таке фундаментальне кібернетичне підприємство, – не можна інакше розцінити як подвиг інженера-ентузіаста, великого патріота й організатора. Треба мати неабиякий хист і здібності управління таким великим колективом працівників ІОЦ, де постійно в штаті перебувало понад 400 чоловік. Іван Копотун зумів використати сповна знання, набуті в аспірантурі. Економіко-математичні методи управління підприємствами агропромислового комплексу стали для нього темою дисертаційної роботи і домінуючими в його діяльності. Він досяг своєї мети!

Центр став базовим і школою передового досвіду серед однорідних виробництв агропромислового комплексу Радянського Союзу, одержавши статус європейського. Це підтвердили відгуки численних делегацій із різних республік СРСР і навіть із далекої заокеанської Куби, з Сахаліну. Цей статус неодноразово підтвердили проведені в Полтаві семінари і відгуки керівників міністерств союзного і республіканського рівнів. Про діяльність ІОЦ позитивно висловився і льотчик-космонавт СРСР Павло Романович Попович, який зазначив, що роботу Полтавського ІОЦ можна порівняти з діяльністю центру підготовки космонавтів – вони аналогічні за при-

значенням, ціленаправленням і відповідальністю.

Антинародні реформи на селі і події останніх років в ІОЦ знищили все те, що було надбане тридцять років тому цілими поколіннями високопрофесійних спеціалістів, не дали можливості підняти агропромисловий комплекс Полтавщини на ще вищий рівень.

Тернистий шлях пройшов автор книги до свого визнання. Ще гірший – після... Кібернетична зірка, яка так яскраво засвітилася на сільськогосподарському небосхилі, згасла, а потім зникла назавжди... Натомість з'явився кримінальний ринок. Про все це і йде мова в книзі.

Тож нехай ця літературно-публіцистична повість стане історичною пам'яткою для наших нащадків – дітей, онуків, аби вони знали, ким були їхні батьки, діди, що саме вони були першопрохідцями кібернетичної науки на селі, як вони працювали і в ім'я чого жили.

Книга Івана Копотуна "Кібернетика на службі АПК" – одна із кращих робіт із питань управління сільськогосподарським виробництвом.

Вважаю, що вона викличе великий інтерес у інженерів, економістів, керівників підприємств і організацій, студентів і викладачів навчальних закладів, у великого загалу читачів, не байдужих до ролі кібернетики в агропромисловому комплексі. А її автор цілком заслуговує наукового звання і професорського титулу.

Олег ЄМЕЦЬ,

доктор фізико-математичних наук,
професор, завідувач кафедри математичного
моделювання та соціальної інформатики
Полтавського університету споживчої
кооперації України

*Ректорат Полтавської державної аграрної академії щиро вітає
Івана Афанасійовича Копотуна, автора історико-документальних
книг „Сліпорід”, „Від Сохи до Рала...”, „Кібернетика на службі АПК”,
члена Національної спілки журналістів України, Почесного професора
академії з обранням його членом-кореспондентом
Української академії наук.*